

ریشه‌های رومان‌تیسیم

آیزایا برلین

ویراسته‌ی هنری هاردی

ترجمه‌ی عبدالله کوثری

پستی‌نامه‌ی روانه‌نگار

مقدمه	پیشگفتار
فصل اول	فصل دوم
فصل سوم	فصل چهارم
فصل پنجم	فصل ششم
فصل هفتم	فصل هشتم
فصل نهم	فصل دهم
فصل یازدهم	فصل دوازدهم
فصل سیزدهم	فصل چهاردهم
فصل پانزدهم	فصل شانزدهم
فصل هجدهم	فصل نوزدهم
فصل بیستم	فصل بیست و یکم
فصل بیست و دوم	فصل بیست و سوم
فصل بیست و چهارم	فصل بیست و پنجم
فصل بیست و ششم	فصل بیست و هفتم
فصل بیست و هشتم	فصل بیست و نهم
فصل سی و یکم	فصل سی و دوم
فصل سی و چهارم	فصل سی و پنجم
فصل سی و هفتم	فصل سی و هشتم
فصل سی و نهم	فصل سی و دهم
فصل سی و یازدهم	فصل سی و دوازدهم
فصل سی و چهارم	فصل سی و پنجم
فصل سی و هفتم	فصل سی و هشتم
فصل سی و نهم	فصل سی و دهم
فصل سی و یازدهم	فصل سی و دوازدهم

تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۰۰۱۱۱ / ۰۲۱-۸۸۸۰۰۱۲ / ۰۲۱-۸۸۸۰۰۱۳
تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۰۰۱۴ / ۰۲۱-۸۸۸۰۰۱۵ / ۰۲۱-۸۸۸۰۰۱۶
www.irannews.com

نشرنامه
تهران
۱۳۹۸

پیش‌گفتار ویراستار

بروز می‌تواند که مستند و معتبر به نظر آید.

میرزا...

میرزا... که...

میرزا...

این کتاب از آن دسته آثار است که در سالهای اخیر در ایران به دلیل اهمیت تاریخی و ادبی آن مورد توجه قرار گرفته است. این کتاب در سال ۱۳۰۵ در تهران چاپ شده و در سال ۱۳۶۵ در گنجینه ملی ایران ویراسته شده است. این کتاب در طول سال‌های بعد از چاپ خود مورد توجه و استقبال گسترده قرار گرفته و در سال ۱۳۷۵ نیز تجدید چاپ شده است.

۹	پیش‌گفتار ویراستار
۱۹	۱. در جست‌وجوی تعریف
۴۹	۲. نخستین حمله به روشنگری
۸۷	۳. پدران واقعی رومانیسم
۱۱۹	۴. رومانتیک‌های میانه‌رو
۱۵۵	۵. رومانتیک‌های تندرو
۱۹۱	۶. تأثیرات پایدار
۲۳۵	نمایه

پیش‌گفتار ویراستار

هرچیز همان است که هست، و نه چیز دیگر.

جوزف باتلر^۱

هر چیزی همانی است که هست...

آیزایا برلین^۲

آیزایا برلین این گفته‌ی باتلر را بسیار می‌پسندید و آن را در یکی از مهم‌ترین رساله‌های خود نقل کرده است. من این گفته را از آن روی سرآغاز سخن خود می‌کنم که نخستین حرف درباره‌ی این کتاب، برای راه‌بستن بر هر سوءتفاهم، این است که کتاب حاضر به هیچ روی آن کتاب تازه درباره‌ی رومانتیسم نیست که برلین از زمان ایراد سخنرانی‌ها (ی نامکتوب) درباره‌ی این موضوع در مارس و آوریل ۱۹۶۵ در گالری ملی هنر^۳ واشنگتن، آرژوی نوشتن آن را داشت. در طول سال‌های بعد، خاصه بعد از بازنشستگی از ریاست کالج وولفسن^۴ آکسفورد در ۱۹۷۵، او همچنان سودای نوشتن آن کتاب را در سر داشت و کتاب‌های بسیار می‌خواند و توهی از یادداشت‌ها فراهم می‌آورد. در دهه‌ی آخر عمر خود، همه‌ی این یادداشت‌ها را در اتاقی گرد آورد و کار پیوندادن آنها را آغاز کرد. پس

-
1. Joseph Butler in: *Fifteen Sermons Preached at the Rolls Chapel*, 2nd ed., 'To Which is added a PREFACE' (London, 1729), preface p. xxix.
 2. Isaiah Berlin, 'Two Concepts of Liberty' (1958): p. 197 in *The Proper Study of Mankind: An Anthology of Essays* (London, 1997; New York, 1998).
 3. National Gallery of Art
 4. Wolfson College

فهرستی از سرفصل‌ها فراهم کرد و به تقریر گزیده‌ای از یادداشت‌ها در دستگاه ضبط کاست پرداخت و آن مطالب را زیر سرفصل‌ها سامان داد. برلین در عین حال در این فکر بود که این مطالب را به صورت مقدمه‌ای طولانی بر کتابی از ای. تی. ای. هوفمان^۱ منتشر کند و نه به صورت کتابی مستقل با نام خودش. این تألیف تازه باز هم صورت نهایی پیدا نمی‌کرد، شاید تا حدی به این علت که برلین بیش از حد کار را معطل گذاشته بود. تا آنجا که من خبر دارم حتی یک جمله از آن کتاب مورد نظر را بر کاغذ نیاورد.

این‌که برلین نتوانست نسخه‌ای بازنگری شده از این مطالب را خود به نگارش درآورد بی‌گمان همان قدر که برای خود او جای دریغ داشت برای خوانندگان آثار او نیز مایه‌ی تأسف است. اما فقدان آن نوشته به معنای از دست رفتن همه چیز نیست. اگر آن کتاب نوشته می‌شد، کتاب حاضر که صرفاً نسخه‌ی ویراسته‌ی آن سخنرانی‌هاست هرگز منتشر نمی‌شد؛ اما از این گذشته، در نسخه‌ی رونوشت حاضر طراوت، صمیمیت و شور و هیجانی نهفته است که بی‌گمان در آن نسخه‌ی مفصل و بازنگری شده، تا اندازه‌ای، از میان می‌رفت. گفتارهای نامکتوب بسیاری از برلین در دست داریم که به صورت نوار ضبط شده یا نسخه‌ای از آن به ما رسیده و برخی از آنها را می‌توان مستقیماً با متون چاپ‌شده‌ی برگرفته از آنها یا با متن‌هایی که پیش‌تر تألیف شده و مبنای آن گفتارها بوده مقایسه کرد. این مقایسه نشان می‌دهد که چگونه بازنگری‌های مکرر برلین تا مرحله‌ی چاپ مطلب، در عین آن‌که درونمایه‌ی فکری و دقت اثر را بیشتر کرده، گاه از طراوت بداهه‌گویی کاسته و یا برعکس، چگونه متن طولانی اصلی - که خود برلین آن را «نیم‌تنه»^۲ می‌نامید - آن‌گاه که به صورت منبعی برای گفتاری به کار رفته که با روخوانی متنی آماده تفاوت دارد، شادابی و طراوتی دیگر یافته است. در نگاهی کلی می‌توان گفت سخنرانی‌های ایرادشده از روی

یادداشت‌ها با کتابی که با وسواس و دقت تألیف شده قابل قیاس نیست. در این مورد خاص آنچه ما در دست داریم تنها تجسم یکی از مهم‌ترین طرح‌هایی است که برلین در سر داشته است.

عنوانی که برای این کتاب برگزیدیم، عنوانی است که خود برلین پیش‌ترها در نظر گرفته بود. اما این عنوان به هنگام ایراد آن سخنرانی‌ها جای خود را به «سرچشمه‌های تفکر رومانتیک»^۱ داد و علت آن بود که در صفحات اول رمان هرزوگ^۲ نوشته‌ی ساوول بلو^۳ که در ۱۹۶۴ منتشر شد، قهرمان داستان که استادی یهودی به نام موزس هرزوگ^۴ است و گرفتار بحران اعتمادبه‌نفس شده، در تلاشی ناموفق می‌کوشد برای کلاس بزرگسالان در مدرسه‌ی شبانه‌ای در نیویورک سخنرانی‌هایی تحت عنوان «ریشه‌های رومانتیسم» ایراد کند. تا آنجا که من خبر دارم این تشابه تصادفی بود - برلین خود هرگونه رابطه‌ی مستقیم را انکار می‌کرد - اما، ماجرا هرچه باشد، عنوان نخستین بی‌گمان رساتر بود، و اگر هم در آن زمان دلیلی برای کنار نهادن آن می‌داشتیم، آن دلیل امروز از میان بر خاسته است.^۵

اشارات مقدماتی برلین پیش از ایراد سخنرانی، اگرچه به همان مناسبت گفته شده و بنابراین جایی در این کتاب ندارد، برای آگاهی از نگرش او شاید سودمند باشد. بنابراین طولانی‌ترین بخش آن مقدمه را در اینجا نقل می‌کنیم:

در این سخنرانی‌ها روی سخن بیشتر با هنرشناسان، یعنی نویسندگان تاریخ هنر و خبرگان زیبایی‌شناسی است که من نمی‌توانم خود را در

1. 'Sources of Romantic Thought' 2. Herzog 3. Bellow, Saul

4. Herzog, Moses

۵. سایر عنوان‌هایی که برلین در نظر داشت عبارتند از: «پرومتئوس: نگاهی به پیدایش رومانتیسم در قرن هجدهم» (برلین این عنوان را به شوخی بیان کرد و بلافاصله هم کنار گذاشت)، «پیدایش رومانتیسم»، «تأثیر رومانتیسم»، «شورش رومانتیسم»، «عصبان رومانتیسم» و «انقلاب رومانتیسم».